

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

***Анотація.** Досліджено та виокремлено систему факторів впливу на рівень фінансової стійкості промислового підприємства. З позицій комплексного підходу представлено та коротко проаналізовано систему факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Виділено окремі групи зазначених факторів, показано можливість їх взаємовпливу, взаємодії та взаємопроникнення.*

Ключові слова: фінансова стійкість; підприємство; група факторів; сукупність систематизація.

CLASSIFICATION OF FACTORS OF INFLUENCE ON FINANCIAL STABILITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

***Abstract.** The system of factors influencing the level of financial stability of an industrial enterprise is studied and singled out. From the standpoint of an integrated approach, a system of factors influencing the financial stability of the enterprise is presented and briefly analyzed. Separate groups of the specified factors are allocated, possibility of their mutual influence, interaction and interpenetration is shown.*

Keywords: financial stability; enterprise; group of factors; set of systematization.

Виробнича діяльність будь-якого підприємства може бути представлена як система взаємопов'язаних процесів, які, у свою чергу, залежать від впливу на них різних факторів [2]. Зауважимо, що ці фактори виявляються і існують, як правило, у взаємодії, взаємопроникненні, у різноспрямованості, що тягне за собою їх більший чи менший вплив на результати виробничої, у тому числі фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання. Найважливішим показником (елементом) стабільного функціонування підприємства та його конкурентоспроможності [1], як відомо, є його фінансова стійкість. Звідси об'єктивно виникає проблема, як мінімум, виявлення та систематизації факторів, що впливають на зазначений вище показник, а саме – фінансову стійкість підприємства. Звичайно, цілком можливо розрахувати загальновідомі показники фінансової стійкості (коефіцієнт незалежності, коефіцієнт інвестування, коефіцієнт співвідношення власних та залучених коштів, коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів та ряд інших) [3]. Проте, на думку автора, такий аналіз буде недостатньо повним, якщо не враховувати впливу на діяльність підприємства цілої сукупності факторів, що мають не лише фінансовий, а й інший характер. Здавалося б, що на фінансову стійкість підприємства вирішальний вплив мають фактори суто фінансової природи, перелічені автором вище, проте, на нашу думку, такий підхід буде недостатньо повним і адекватним сучасним умовам господарювання. З позицій комплексного підходу до визначення системи факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, автор пропонує подану нижче класифікацію зазначених факторів. Так, з погляду просторового розвитку (або територіального оточення) підприємства, слід виділити групу внутрішніх та зовнішніх факторів (або фактори внутрішнього та зовнішнього середовища). З тимчасової точки зору автор виділяє короткострокові, середньострокові та довгострокові фактори. Загальновідомо, що ніхто не скасовував і не відкидав роль адміністративно-управлінського персоналу у забезпеченні відповідних показників виробничої (фінансово-економічної) діяльності підприємства – звідси випливає ціла група управлінських факторів, що включають такі елементи як, наприклад, рівень компетентності та кваліфікації персоналу. Відразу зазначимо, що перераховані фактори, як зазначалося вище, виявляються у взаємодії, взаємопроникненні, тобто зазначені рівні компетентності та кваліфікації входять до групи внутрішніх факторів. При цьому рівень компетентності та кваліфікації вищих керівників та вищого управлінського персоналу (наприклад, вищої організації або відповідного міністерства) є факторами зовнішніми. Слід зазначити, що різні фактори можуть впливати на фінансову стійкість підприємства більшою чи меншою мірою. Відповідно, автор пропонує виділити групу прямих (що впливають на фінансову стійкість більшою

мірою) та непрямих (що впливають на фінансову стійкість меншою мірою) факторів. Так, наприклад, стан майна підприємства та його фінансових ресурсів можна віднести до прямих факторів, а склад та структуру своєї продукції – до непрямих. Відразу зазначимо, що дана думка автора може не співпадати з позицією того чи іншого читача, проте розподіл факторів на прямі та непрямі є цілком обґрунтованим. До цієї ж групи факторів (прямі та непрямі) цілком припустимо віднести такі елементи як галузева приналежність підприємства, структура продукції, що використовується, технологія, організація виробництва, структура управління виробництвом та інші подібні фактори. До речі, щойно перелічені фактори, що впливають на фінансову стійкість, одночасно відносяться до внутрішніх (наприклад – організація виробництва) та зовнішніх (наприклад – галузева приналежність), що в черговий раз підкреслює зазначену вище здатність їх (факторів) взаємодії та взаємопроникнення. На стан фінансової стійкості підприємства, безсумнівно, впливає група факторів, які можна позначити як статичні та динамічні (за аналогією з розміром та складом постійних та змінних витрат).

З точки зору теорії управління також слід виділити групу керованих та некерованих факторів. До речі, з позиції загальної теорії управління слід зазначити, що не можна виділити абсолютно керовані та абсолютно некеровані фактори. Наприклад, такі фактори як фінансово-кредитна, податкова, виробнича політика держави, що відноситься до групи зовнішніх факторів, одночасно є, здавалося б, фактором некерованим, проте об'єктивно існуюча система лобювання (як явище, на наш погляд, більш негативне) та механізм зміни та вдосконалення законодавства дозволяють віднести цей фактор (чинники) якщо не до керованих, то до частково керованих. В якості окремих груп факторів, що впливають (можуть вплинути) на стан фінансової стійкості підприємства слід виділити цілком зрозумілі міжнародні, екологічні, природні, ресурсні, демографічні та інші фактори. Читач може самостійно проаналізувати зазначені групи факторів і визначити для себе до яких груп вони відносяться: до зовнішніх або внутрішніх, керованих або некерованих, прямих або непрямих, статичних або динамічних. З огляду на вищевикладене, чинники фінансової стійкості підприємства можна класифікувати за низкою основних ознак у взаємозв'язку, взаємопроникненні та взаємоперетинанні, що представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Фактори фінансової стійкості підприємства

Фактори фінансової стійкості підприємства		Фактори фінансової стійкості підприємства	
<i>Некеровані фактори</i>		<i>Керовані фактори</i>	
Група факторів, які відтворюють незалежний від підприємства характер його фінансової стійкості	Природно-кліматичні	Група факторів, які відтворюють незалежний від підприємства характер його фінансової стійкості	Виробничо-економічні
	Соціально-економічні		Постійні та змінні
	Рівень загальноекономічного розвитку країни		Забезпеченість запасів і витрат джерелами їх формування
	Кон'юнктура ринків: збуту, сировини, капіталу		Формування нарахувань та їх виплати
	Державна податкова політика; специфіка галузі підприємства		Показники фінансового, управлінського обліку підприємства
	Коливання курсів валют		Розмір підприємства
	Ступінь державного регулювання діяльності підприємства, її характер		Політика ціноутворення
	Нормативно-правові		Структура активів; структура витрат
	Статичні і динамічні		Прямі та непрямі
	Загальні та специфічні		Зовнішні та внутрішні
	Екологічні		Об'єктивні та суб'єктивні
	Міжнародні		Інтелектуальні
	Демографічні		Технологічні
	Ресурсні		Інноваційні
	Форс-мажорні		Кадрові
	Довгострокові		Інтенсивні та екстенсивні
Асиметричність інформації	Основні та другорядні		
	обсяг реалізації, темпи його зростання		

Комплексним фактором, що визначає фінансовий стан компанії, а також впливає на показники фінансової стійкості, виступає чутливість до внутрішніх ризиків. Так, основними внутрішніми ризиками є: виробничі, комерційні та фінансові. Для сталого розвитку компанія повинна мати допустимий рівень зазначеного ризику, що характеризується загрозою втрати прибутку або його частини. Слід зазначити, що зовнішні та внутрішні фактори взаємопов'язані, деякі з них можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми одночасно.

Подальше вивчення та класифікація представлених груп факторів дозволить, на наш погляд, сформувати методичну основу для більш глибокого аналізу, оцінки та управління фінансовою стійкістю підприємства. Його стабільного функціонування, розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Звідси випливає об'єктивна необхідність обліку і можливість, хоча б часткового, управління всім комплексом розглянутих факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

Отже, можна дійти невтішного висновку у тому, що фінансова стійкість — категорія, яка піддається впливу безлічі чинників, як загальноекономічних, і специфічних кожної конкретної галузі і під час аналізу та прогнозуванні фінансової стійкості організації необхідно оцінювати взаємозалежність ключових показників стійкості і діючих чинників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анисимов А.Л. Факторы, влияющие на финансовую устойчивость предприятия: комплексный подход / Менеджмент и предпринимательство в парадигме устойчивого развития. Екатеринбург: УГЭУ, 2020. 277 с.
2. Назаренко С.М., Перерва П.Г. Методичний підхід до оцінювання ефективності використання ІТ-аутсорсингу. *Маркетинг і цифрові технології*. 2021. Т.5, №3. С. 18-29.
3. Товажнянский В.Л., Перерва П.Г., Кобелева Т.А., Гладенко И.В. Мониторинг производственно-коммерческой деятельности промышленного предприятия // *Вестник НТУ "ХПИ"* : сб. науч. тр. Харьков: НТУ "ХПИ", 2009. №36-1. С. 12-22.

Товажнянська Ольга Ігорівна, студентка Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», e-mail: Olga.Tovazhnyanska@khpі.edu.ua

Перерва Петро Григорович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки бізнесу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», e-mail: pgrererva@gmail.com

Tovazhnyanska Olga Igirivna, student of the Department of Business Economics, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", e-mail: stasnazarenko46@gmail.com.

Pererva Petro Hryhorovych, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Business Economics, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", e-mail: pgrererva@gmail.com